

NASTAVNO-NAUČNOM VEĆU FILOZOFSKOG FAKULTETA U BEOGRADU
ODELJENJU ZA PSIHOLOGIJU

Izveštaj komisije za ocenu i odbranu doktorske disertacije

Na sednici Nastavno-naučnog veća Filozofskog fakulteta u Beogradu, održanoj 11. aprila 2024. godine, imenovana je komisija za ocenu doktorske disertacije kandidata Predraga Jovanovića pod nazivom **Afektivnost u kulturno-istorijskoj psihologiji: ka zasnivanju jednog učenja o razvoju ljudske afektivnosti**. Komisija je pregledala doktorsku disertaciju i o njoj podnosi sledeći

IZVEŠTAJ

Osnovni podaci o kandidatu

Predrag (Đorđe) Jovanović je rođen 22. maja 1986. godine u Vranju. Srednju muzičku školu „Stevan Mokranjac“ završava u Beogradu, a Akademiju umetnosti u Novom Sadu. Diplomirao je psihologiju (modul: klinička psihologija) na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Beogradu sa prosečnom ocenom 8.63. Master studije psihologije na istom fakultetu i modulu završava sa prosečnom ocenom 9.67 i temom master rada „Roršahov metod mrlja od mastila i kreativnost: indikatori kreativnih sposobnosti u protokolima učenika srednjih škola“. Nakon jednogodišnjeg kliničkog staža na Klinici za psihijatrijske bolesti „Dr Laza Lazarević“ polaže pripravnčki-stručni ispit za zdravstvenog saradnika. Završio je edukaciju za primenu Roršahove metode mrlje od mastila na Institutu za mentalno zdravlje u Beogradu. Pohađao je edukacije iz racionalno-emotivno-bihejvioralne terapije, terapije prihvatanja i posvećenosti i geštalt psihoterapije. Više od deset godina radi u školi, a dominantne oblasti interesovanja su psihologija kreativnosti i socioemocionalni razvoj. Trenutno je zaposlen kao stručni saradnik-psiholog u Obrazovno-vaspitnom centru „Ljubivoje Ršumović“.

Doktorske studije psihologije upisuje 2015. godine na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Beogradu na kojima je položio sve ispite (ukupno 6) sa prosečnom ocenom 9.83

Objavio je sledeće radove:

Jovanović, P. (2019). Kreativnost u kulturnoistorijskoj psihologiji: implikacije za razvoj kreativnosti u školskom okruženju; *Zbornik Instituta za pedagoška istraživanja*, 51(1), 94-127. <https://doi.org/10.2298/ZIPI1901094J>

Jovanović, P. (2014). Terapija prihvatanjem i posvećenošću. U T. Vukosavljević-Gvozden (moderator), *Praksa kognitivno-bihevioralne terapije*. Simpozijum u okviru IV kongresa psihoterapeuta Srbije „Razvoj i psihoterapija“, Beograd.

Jovanović, P., i Jovanović, Lj. (2013). *Povezanost predstave o razrednom starešini i rezilijentnosti kod adolescenata*. Poster sesija na 61. naučno-stručnom skupu psihologa Srbije „Tri lica psihologije-interdisciplinarnost savremene psihologije“, Donji Milanovac.

Zdravković, V., Rafajlovski D., **Jovanović, P.**, Sekulić, N. (2012). *Instrument za merenje sklonosti ka preuzimanju rizika kod adolescenata: preliminarni rezultati*. Poster sesija na 60. naučno-stručnom skupu psihologa Srbije „Merenje i procena u psihologiji“, Beograd.

Osnovni podaci o disertaciji

Rukopis doktorske disertacije pod nazivom **Afektivnost u kulturno-istorijskoj psihologiji: ka zasnivanju jednog učenja o razvoju ljudske afektivnosti** (Affectivity in cultural-historical psychology: towards foundation of one teaching on the development of human affectivity) sadrži ukupno 148 strane, ne računajući priloge. Rad je pisan na srpskom jeziku i podeljen na sledeće veće celine Uvod (str. 1-13), Prikaz i kritička analiza teorija emocionalnog razvoja (str. 14-51), Konceptualno-metodološki okvir kulturno-istorijske teorije emocionalnog razvoja (str. 52-132), Mogućnosti i ograničenja kulturno-istorijske psihologije u izgradnji teorije emocionalnog razvoja (str. 133-140), Diskusija (str.141-145), Zaključak (str. 146-147), Literatura i Prilozi. Rad sadrži ukupno 17 tabela i 17 slika i 6 grafikona u osnovnom tekstu. Spisak literature korišćene za pisanje ove disertacije čini lista od 363 reference.

Predmet i ciljevi disertacije

Predmet doktorske disertacije Predraga Jovanovića jeste kulturno-istorijski pristup afektivnom razvoju, ili, razumevanje razvoja afektivnosti, njenih veza sa drugim psihičkim funkcijama, njene uloge u organizaciji psihičkog života i načina regulisanja odnosa sa svetom, sa stanovišta kulturno-istorijske psihologije.

Kandidat je kao cilj svoje doktorske disertacije odredio postavljanje osnova za razvoj kulturno-istorijskog učenja o afektivnosti. Analizom dosadašnjih shvatanja afektivnosti i posebno shvatanja afektivnosti sa stanovišta kulturno-istorijske psihologije (Vigotski, Leontjev, Lurija, Holodinski, Fridelmajer) kandidat ukazuje na njihove manjkavosti i čak nesaglasnost sa osnovnim zakonitostima koje su formulisane u okviru ovog pristupa kognitivnom razvoju. Budući da je afektivni razvoj i inače ređe istraživani od kognitivnog

razvoja, predložena doktorska disertacija izborom afektivnog razvoja za predmet istraživanja ima za cilj, s jedne strane, da osnaži istraživački status afektivnosti, a s druge strane, da doprinese daljem razvoju teorijskih potencijala kulturno-istorijske psihologije.

Predložena disertacija podrazumeva obuhvatnu i detaljnu kritičku analizu kulturno-istorijske psihologije, ali i drugih pristupa čiji je predmet afektivnost, odnosno afektivni razvoj. Na osnovu rezultata teorijsko-metodološke analize postojećih shvatanja Predrag Jovanović definiše osnove za razvoj celovitog učenja o afektivnom razvoju sa stanovišta kulturno-istorijske psihologije.

Opis sadržaja disertacije

Struktura predložene disertacije odgovara izabranom predmetu, pristupu i postavljenim ciljevima. Predložena disertacija podrazumeva obuhvatnu i detaljnu kritičku analizu kulturno-istorijske psihologije, ali i drugih pristupa čiji je predmet afektivnost, odnosno afektivni razvoj. Na osnovu rezultata teorijsko-metodološke analize postojećih shvatanja Predrag Jovanović definiše osnove za razvoj celovitog učenja o afektivnom razvoju sa stanovišta kulturno-istorijske psihologije.

S obzirom da se radi o teorijskom radu, doktorska disertacija Predraga Jovanovića sastoji se iz tri glavna dela: prikaz i kritička analiza teorija emocionalnog razvoja kao pregled postojećeg stanja u oblasti teorija emocionalnog razvoja; predlog konceptualno-metodološkog okvira kulturno-istorijske teorije emocionalnog razvoja kao rezultat teorijskog istraživanja i analize koje je sproveo kandidat, praćen analizom mogućnosti i ograničenja da se u okviru odabranog pristupa formuliše teorija emocionalnog razvoja.

U prvom delu, kandidat daje prikaz i kritičku analizu vodećih teorija emocionalnog razvoja na osnovu kojih je definisan konceptualno-metodološki okvir za izgradnju i izlaganje kulturnoistorijske teorije emocionalnog razvoja. Konceptualno-metodološki okvir je omogućio da se ekspliciraju metateorijske pretpostavke i odgovori kulturnoistorijske psihologije na kritična pitanja i zadatke teorije emocionalnog razvoja, kao i da se opišu osnovni pojmovi, metode i empirijski nalazi predloga teorije emocionalnog razvoja u okviru ovog pristupa.

U drugom delu, kandidat razrađuje predlog konceptualno-metodološkog okvira kulturnoistorijske teorije emocionalnog razvoja, kroz analizu epistemoloških, antropoloških i fenomenoloških pretpostavki kulturnoistorijske psihologije. Ovu analizu sledi prikaz empirijskih istraživanja koja treba da pruže odgovore na ključna pitanja teorije emocionalnog razvoja: šta su početno i završno stanje u emocionalnom razvoju, kako se razvoj odvija, koji periodu u razvoju se mogu diferencirati, koji su ključni faktori emocionalnog razvoja i sl. Sledeće poglavlje disertacije čini analiza mogućnosti i ograničenja kulturnoistorijske psihologije da pruži celovitu, zaokruženu teoriju emocionalnog razvoja. S jedne strane, kandidat ukazuje da kulturnoistorijska psihologija ima reflektivniji odnos prema metateorijskim problemima u zasnivanju teorije, u odnosu na tradicionalne teorije i može pružiti polazni okvir za njihovu integraciju. Kulturnoistorijska psihologija uvodi dijalektičku

konceptualizaciju interfunkcionalne promenljivosti i opisuje različite razvojne mehanizme. S druge strane, kao ograničenja se javljaju (1) kognitivističko i redukcionističko razumevanje bogate dečije afektivnosti i uloge kulture u emocionalnom razvoju, (2) delimični i nejasni opisi razvojnih promena i završnog stadijuma razvoja.

Na kraju, kandidat diskutuje ključne rezultate svog rada uz zaključke o ostvarenosti postavljenih ciljeva doktorske disertacije.

Osnovne hipoteze

Pošto je ovde reč o teorijskom istraživanju, analitičke i interpretativne hipoteze definisane su u skladu sa tipom istraživanja. Kandidat polazi od uverenja da ne postoji celovita i dobro zasnovana kulturnoistorijska psihologija afektivnosti, iako se dosta autora bavilo tim problemom. Osnovne hipoteze upućuju na nedovoljnosti postojećih kulturnoistorijskih pristupa afektivnosti zbog nereflektovanog preuzimanja kognitivnog modela, zbog zanemarivanja semiotičkih potencijala psihologije umetnosti i ograničenja konstrukta pounutrenja kao eksplanatornog koncepta zbog zanemarivanja telesnih aspekata afektivnosti. Dok se internalizacija smatra osnovnim mehanizmom ontogenetskog razvoja, Predrag Jovanović smatra da taj mehanizam ne može da pruži zadovoljavajuće objašnjenje afektivnosti upravo zbog njene bliske povezanosti sa telesnošću. Budući da je internalizacija spoljašnjeg, socijalnog u kulturno-istorijskoj psihologiji shvaćena kao opšti mehanizam razvoja, ako taj mehanizam nije primenljiv na afektivnost, razumljivo je da to zahteva definisanje diferenciranijeg razvojnog mehanizma.

Ostvareni rezultati i naučni doprinos disertacije

U skladu sa postavljenim ciljevima i hipotezama predložene doktorske disertacije, u radu su eksplicirane implicitne pretpostavke kulturnoistorijske teorije emocionalnog razvoja i opisane metode i tehnike koje se mogu koristiti u njenoj izgradnji. Definisani su osnovni teorijski pojmovi i opisana empirijska istraživanja čiji rezultati mogu poslužiti u cilju potvrđivanja, opovrgavanja i razvoja novih teorijskih hipoteza i pojmova.

Rezultati predložene doktorske disertacije, može se slobodno reći doprinose daljem razvoju kulturnoistorijskog pristupa u psihologiji. S obzirom na to da se kulturnoistorijski pristup primenjuje na relativno teorijski zanemareno područje afektivnosti, u tome se takođe ogleda veoma značajan naučni doprinos predložene disertacije. Treba istaći da je Predrag Jovanović postavio sebi vrlo zahtevne istraživačke ciljeve, a predložena doktorska disertacija dokaz je ostvarenosti tih ciljeva.

Razumljivo je da osim teorijskog značaja afektivnost ima i veoma važnu ulogu u različitim praktičnim oblastima, pa je i ovo istraživanje, koncipirano kao teorijsko, indirektno i praktično relevantno, utoliko pre što se afektivnost razmatra iz razvojne perspektive.

Zaključak

Doktorska disertacija kandidata Predraga Jovanovića predstavlja originalno i samostalno naučno delo kojim su u celosti ispunjeni ciljevi i zadaci navedeni u odobrenoj prijavi doktorske disertacije. Kandidat je u svojoj tezi demonstrirao dobro poznavanje oblasti razvojne psihologije, sposobnost za kritičku analizu postojećih teorijsko-metodoloških pristupa emocionalnom razvoju koje su formulisane u okviru kulturno-istorijske i/ili socio-kulturne razvojne psihologije i identifikaciju njihovih mogućnosti i ograničenja, kao i sposobnost da dobijene podatke integriše i interpretira, te da formuliše polazište za sveobuhvatniju kulturno-istorijsku teorija emocionalnog razvoja.

Imajući sve izneto u vidu, Komisija zaključuje da su se stekli uslovi za njenu odbranu, te predlaže Nastavno-naučnom veću Filozofskog fakulteta da prihvati pozitivno stručno mišljenje i kandidatu Predragu Jovanoviću odobri javnu odbranu doktorske disertacije pod nazivom **Afektivnost u kulturno-istorijskoj psihologiji: ka zasnivanju jednog učenja o razvoju ljudske afektivnosti** (Affectivity in cultural-historical psychology: towards foundation of one teaching on the development of human affectivity).

U Beogradu, 26. april, 2024.

KOMISIJA:

dr Ksenija Krstić (mentor), vanredni profesor

Odeljenje za psihologiju, Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu

dr Aleksandar Baucal, redovni profesor

Odeljenje za psihologiju, Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu

dr Ivana Stepanović Ilić, vanredni profesor

Odeljenje za psihologiju, Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu

dr Slobodanka Antić, redovni profesor

Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Univerzitet u Beogradu
